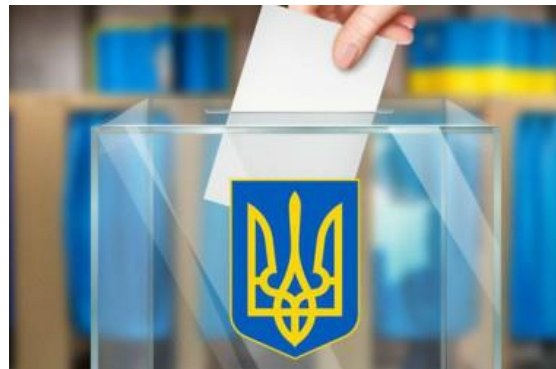

Дослідження «Огляд судової практики з вирішення спорів щодо дотримання гендерної квоти під час місцевих виборів 2020 року»

виконано за підтримки проекту Ради Європи «Підтримка прозорості, інклюзивності та чесності виборчої практики в Україні», що впроваджується в межах Плану дій Ради Європи для України на 2018 – 2022 роки, у рамках співпраці з Центральною виборчою комісією.

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ
З ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЩОДО ДОТРИМАННЯ ҐЕНДЕРНОЇ КВОТИ
ПІД ЧАС МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2020 РОКУ

80

Усього
проаналізовано
справ

139

Усього
проаналізовано
судових актів

80

рішення

52

постанови

2

окремі думки

1

окрема ухвала

4

інші ухвали

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ З ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЩОДО ДОТРИМАННЯ ҐЕНДЕРНОЇ КВОТИ ПІД ЧАС МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2020 РОКУ

48

Кількість рішень,
оскаржених у суді
апеляційної інстанції

7

апеляційних скарг задоволено частково

8

апеляційних скарг задоволено повністю

Справи
розглянуто:

4

за правилами
спрощеного
письмового
провадження

12

за правилами
спрощеного
провадження

2

за правилами
письмового
провадження

3

Кількість справ
щодо громад

< 10 тисяч виборців

77

Кількість справ
щодо громад

> 10 тисяч виборців

Інфографіка розроблена за підтримки проекту Ради Європи «Підтримка прозорості, інклюзивності та чесності виборчої практики в Україні» у рамках співпраці з Центральною виборчою комісією та не обов'язково відображає офіційну позицію Ради Європи

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ З ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЩОДО ДОТРИМАННЯ ҐЕНДЕРНОЇ КВОТИ ПІД ЧАС МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2020 РОКУ

**Позивачі
у справах:**

Організація політичної партії, з яких:

52 організація
політичної партії

щодо оскарження рішення про відмову
в реєстрації кандидатів у депутати,
включених до виборчих списків
місцевої організації політичної партії

17 організація
політичної партії

щодо оскарження рішення про реєстрацію кандидатів
у депутати, включених до виборчих списків іншої місцевої
організації політичної партії, у зв'язку із порушенням, на
думку позивача, такою організацією політичної партії
вимог частини 9 статті 219 Виборчого кодексу України

2

Виборець

8

Особа, яка була
висунута
кандидатом
у депутати

56

Кількість рішень
та постанов судів, у яких
містились посилання
на практику ЄСПЛ
та міжнародні виборчі
стандарти

Міжнародні стандарти щодо вимог ґендерно збалансованої участі та представництва

- **Конвенція ООН про політичні права жінок**, від 20 грудня 1952 року
- **Міжнародний пакт про громадянські і політичні права**, від 16 грудня 1966 року
- **Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок**, від 18 грудня 1979 року
- **Пекінська декларація**, прийнята на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок від 15 вересня 1995 року
- **Резолюція Ради керуючих ООН-Хабітат №20/7**, від 8 квітня 2005 року
- **Цілі сталого розвитку ООН**, Ціль «Забезпечення ґендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток», ухвалені на період від 2015 до 2030 року
- **Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами**, від 11 травня 2011 року
- **Стратегія Ради Європи з ґендерної рівності на 2018-2023 роки**

Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи, резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи

- Рекомендація Комітету міністрів Rec (98)4 щодо ґендерного інтегрування
- Рекомендація Комітету міністрів Rec (2003)3 про збалансоване представництво жінок і чоловіків в процесі прийняття політичних та суспільних рішень
- Рекомендація Комітету міністрів CM/Rec (2007)17 щодо стандартів та механізмів ґендерної рівності
- Рекомендація Комітету міністрів CM/Rec (2012)6 щодо захисту та просування прав жінок та дівчат з інвалідністю
- Резолюція ПАРЄ 1898 (2012) “Політичні партії та представленість жінок у політиці”
- Резолюція ПАРЄ 2111 (2016) “Щодо оцінки впливу заходів, націлених на покращення політичного представництва жінок”
- Рекомендація Комітету міністрів CM/Rec (2018)4 щодо участі громадян у місцевому публічному житті
- Рекомендація CM/Rec (2019)1 щодо запобігання сексизму та боротьби з ним
- Резолюція ПАРЄ 2386 (2021) щодо посилення участі жінок із мало представлених груп у прийнятті суспільно-політичних рішень

1. Недотримання вимог присутності у кожній п'ятірці (не менше двох кандидатів кожної статі) та почергового включення кандидатів в депутати різної статі в кожному виборчому списку.

Суди неоднаково застосували норми щодо необхідності забезпечення присутності не менше двох кандидатів кожної статі у кожній п'ятірці кожного виборчого списку: як єдиного, так і територіального.

У судовій практиці зауважено, що абз. 2 ч. 9. ст. 219 Виборчого кодексу не врегульовує випадки, коли в останній частині виборчого списку, кількість кандидатів у депутати в якому некратна п'яти, розміщується лише одна особа.

Зазначені положення можливо удосконалити через закріплення однієї з таких формул:

- *«якщо в некратній п'яти частині виборчого списку висунута лише одна особа, її стаття має бути відмінною від кандидата розміщеного останнім/останньою в п'ятірці, що передує»* або
- *«якщо в не кратній п'яти частині виборчого списку висунута лише одна особа, її стаття має визначатись з урахуванням статевого представництва в п'ятірці, що передує, на користь статі, яка представлена в меншій кількості».*

2. Недотримання вимог гендерно збалансованого представництва. 2.1. Через технічну помилку.

Майже в кожній третій справі з досліджених суди торкалися питання технічної помилки як можливої причини невідповідності виборчих списків вимогам ґендерно збалансованого представництва.

З урахуванням того, що виявленим недоліком в розумінні абз. 2 та 3 ч. 3 ст. 230 Виборчого кодексу є відсутність в поданих на реєстрацію документах інформації, яка обов'язково має бути відображена, *вбачається, що:*

- *зазначені законодавчі положення не можуть застосовуватися до тих виборчих списків/переліку кандидатів, які містять повну інформацію про всіх кандидатів у депутати та затверджені рішенням зборів (конференції) відповідної місцевої організації політичної партії.*

2.2. Через відкликання заяви про згоду балотуватися кандидатом у депутати від організації партії.

За результатами дослідження було проаналізовано 7 справ, що стосувалися відкликання заяви про згоду балотуватися кандидатом у депутати від організації партії.

В деяких з них було встановлено, що сам по собі факт подання заяви про відкликання своєї заяви про згоду балотуватися кандидатом у депутати не усуває порушення вимог абз. 2 ч. 9 ст. 219 Виборчого кодексу, адже ніяким чином не впливає на необхідність дотримання ґендерної квоти на стадії висування кандидатів у депутати.

Разом з цим, відкликання такої заяви до реєстрації кандидатів, як і відмова від балотування на більш пізніх стадіях виборчого процесу впливає на ґендерний розподіл у списках кандидатів у депутати, мінімізуючи ефективність застосування ґендерної квоти.

- *З метою попередження зазначених ризиків було б доцільно провести додаткове публічне обговорення можливих механізмів закріплення вимоги щодо заміни будь-якого відкликаноного кандидата представником тієї ж статі задля подальшого удосконалення виборчого законодавства.*

3. Практика неналежного застосування вимог щодо ґендерно збалансованого представництва.

3.1. Застосування положень постанови ЦВК № 362 від 23 вересня 2015 року.

У 2015 році для роз'яснення деяких положень Закону "Про місцеві вибори" ЦВК прийняла постанову № 362 від 23 вересня 2015 року, яка описувала декларативний характер запровадженої ґендерної квоти. Однак, з дня набрання чинності Виборчим кодексом втратив чинність Закон України «Про місцеві вибори» (окрім деяких положень). Незважаючи на це, у чотирьох з проаналізованих судових рішеннях суди продовжили застосовувати зазначену постанову.

- *Роз'яснення Закону "Про місцеві вибори" не могло бути застосоване, адже на момент розгляду справи спірні правовідносини були врегульовані нормами Виборчого кодексу та Постановою ЦВК № 249 від 11.09.2020 р. Разом з цим, з урахуванням, що постанова ЦВК № 362 від 23 вересня 2015 року була скасована лише 6 жовтня 2020 року, деякі суди, як бачимо, в рішеннях, ухвалених до цього, в своїй мотивувальній частині звертали увагу на чинність такого роз'яснення.*

3.2. Позиція судів щодо невизначеності положень законодавства, а саме статей 219, 230 Виборчого кодексу.

У деяких справах суди наголошували на невизначеності окремих положень Виборчого кодексу, а саме:

- що термін «порядок висування кандидатів» немає вичерпного та конкретного алгоритму дій для притягнення до відповідальності за порушення ґендерної квоти,
- відсутності розмежування понять «ґендерна квота» та «вимоги почергового включення кандидатів різної статі до списку» у зв'язку з неузгодженістю відповідних положень Виборчого кодексу України та Закону України «Про політичні партії в Україні».

Вважаємо, що норми Виборчого кодексу містять чітко регламентований порядок висування кандидатів, який включає й вимоги забезпечення ґендерно збалансованого представництва.

Разом з цим, під час публічних дискусій неодноразово наголошувалося на необхідності:

- 1) виокремлення порушення вимог щодо рівня ґендерно збалансованого представництва в самостійну підставу, що сприятиме формуванню усталеної судової практики,*
- 2) узгодження виборчого та партійного законодавства стосовно порогу ґендерно збалансованого представництва.*

3.3. Неналежне застосування “розміру” гендерної квоти.

Ця проблема була обумовлена невірно встановленою у справі кількістю виборців у громаді, адже саме з кількістю виборців Виборчий кодекс пов'язує застосування різних виборчих систем, а відповідно й різний порядок висунення кандидатів та різний “розмір” гендерної квоти.

Помилка у встановленні коректної кількості виборців також призводила до поширення на суб'єктів виборчого процесу в межах однієї виборчої системи вимог гендерно збалансованого представництва, які мали б застосовуватися в межах іншої виборчої системи.

ВИСНОВКИ.

За результатами проведеного дослідження можна дійти висновку, що практика неоднакового застосування норм ґендерно збалансованого представництва могла бути обумовлена об'єктивними причинами, серед яких:

- 1) нестабільність виборчого законодавства (зміни до виборчого законодавства вносилися напередодні й навіть під час виборчого процесу місцевих виборів, так само ухвалювалися й постанови ЦВК);*
- 2) складність виборчих систем та недостатність часу для їх вивчення різними суб'єктами та учасниками виборчого процесу, а також представниками органів державної влади, зокрема, судової гілки влади.*

Council of Europe Conseil de l'Europe

47 Member States États membres

 Albania - Albanie Tirana	 Estonia - Estonie Tallin	 Lithuania - Lituanie Vilnius	 Russian Federation - Fédération de Russie Moscow - Moscou
 Andorra - Andorre Andorra-la-Vella Andorra-la-Vieille	 Finland - Finlande Helsinki	 Luxembourg Luxembourg	 San Marino - Saint-Marin San Marino - Saint-Marin
 Armenia - Arménie Yerevan - Erevan	 France Paris	 Malta - Malte Valletta - La Valetta	 Serbia - Serbie Belgrade
 Austria - Autriche Vienna - Vienne	 Georgia - Géorgie Tbilisi - Tbilissi	 Republic of Moldova - République de Moldova Chişinău	 Slovakia - Slovaquie Bratislava
 Azerbaijan - Azerbaïdjan Baku - Bakou	 Germany - Allemagne Berlin	 Monaco Monaco	 Slovenia - Slovénie Ljubljana
 Belgium - Belgique Brussels - Bruxelles	 Greece - Grèce Athens - Athènes	 Montenegro - Monténégro Podgorica	 Spain - Espagne Madrid
 Bosnia and Herzegovina Bosnie-Herzégovine Sarajevo	 Hungary - Hongrie Budapest	 Netherlands - Pays-Bas Amsterdam	 Sweden - Suède Stockholm
 Bulgaria - Bulgarie Sofia	 Iceland - Islande Reykjavik	 North Macedonia - Macédoine du Nord Skopje	 Switzerland Suisse Bern - Berna
 Croatia - Croatie Zagreb	 Ireland - Irlande Dublin	 Norway - Norvège Oslo	 Turkey - Turquie Ankara
 Cyprus - Chypre Nicosia - Nicosie	 Italy - Italie Rome	 Poland - Pologne Warsaw - Varsovie	 Ukraine Kyiv - Kiev
 Czech Republic - République Tchèque Prague	 Latvia - Lettonie Riga	 Portugal Lisbon - Lisbonne	 United Kingdom - Royaume-Uni London - Londres
 Denmark - Danemark Copenhagen - Copenhague	 Liechtenstein Vaduz	 Romania - Roumanie Bucharest - Bucarest	 United Kingdom - Royaume-Uni London - Londres

www.coe.int

Map by Statista.com
Carta a cura di Statista
Designed by Statista Mapping Ltd. - 19386 00116 - April 2016